

**Společným postupem sociálních partnerů k řešení klíčových témat
v odvětvích**

Klíčová aktivita č.06

**Rozvoj a posilování spolupráce mezi zaměstnavateli a zaměstnanci,
podpora kolektivního vyjednávání, řešení témat**

Platforma: Kultura

**Založení odborové organizace,
působení odborové organizace u zaměstnavatele
(Manuál pro zaměstnance)**

Praha, červen 2021

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

**Založení odborové organizace,
působení odborové organizace u zaměstnavatele
(Manuál pro zaměstnance)**

Právo na sdružování v odborech:

Posláním odborové organizace jako subjektu kolektivního pracovního práva je ochrana nejen kolektivních, ale i individuálních zájmů zaměstnanců, a to především zájmů sociálních a hospodářských. Právo na sdružování v odborech je považováno za jedno ze základních občanských práv a z hlediska naší právní úpravy je jeho pramenem Listina základních práv a svobod (články 20 a 27), která zaručuje právo každého svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.

Listina základních práv a svobod stanoví nezávislost vzniku odborových organizací na státu a zákaz omezování počtu odborových organizací stejně jako zákaz zvýhodňování některé z nich. Činnost odborových organizací může být omezena pouze zákonem a jen tehdy, jde-li o opatření, která jsou nezbytná pro ochranu bezpečnosti státu, veřejného pořádku nebo práv a svobod druhých.

Právní úprava:

- Listina základních práv a svobod
- Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 87 o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat, 1948 (č. 489/1990 Sb.)
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 460/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související zákony (ustanovení, která se týkají odborových organizací a ustanovení, která se přiměřeně použijí pro odborové organizace)
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (§ 286 odst. 3 a 4)
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů

Základní východiska:

Založit odborovou organizaci mohou minimálně 3 fyzické osoby (zakladatelé).

Pokud odborovou organizaci zakládají s cílem působit u určitého zaměstnavatele, tj. vykonávat práva odborové organizace při obhajobě a ochraně práv zaměstnanců a plnit roli sociálního partnera zaměstnavatele, musí:

1. dosáhnout vzniku odborové organizace jako právnické osoby
2. splnit podmínky působení u zaměstnavatele a oznámit, případně i prokázat zaměstnavateli splnění těchto podmínek.

K založení odborové organizace a k jejímu působení u zaměstnavatele musí zaměstnanci učinit následující 3 kroky:

I.

Vznik odborové organizace – ustavující schůze:

Ke vzniku odborové organizace je třeba učinit následující kroky:

1. Svolat ustavující schůzi zakladatelů (zakládajících členů) a na této schůzi:
  - rozhodnout o založení odborové organizace
  - přijmout/schválit stanovy odborové organizace, které musí obsahovat: název odborové organizace, sídlo, její orgány (statutární orgán – výbor, předseda, místopředseda), způsob jejich ustavení a určení orgánů oprávněných jednat jménem odborové organizace
(*návrh – modelový příklad stanov odborové organizace tvoří Přílohu č. 12/1*)
  - zvolit orgány odborové organizace – výbor, předsedu (případně místopředsedu) odborové organizace a revizní komisi (revizora účtů)
  - ustavující schůze může rozhodnout i o tom, zda bude odborová organizace působit samostatně, nebo zda požádá o členství v některém odborovém svazu.
2. Vypracovat zápis z jednání ustavující schůze a usnesení podepsané všemi zakladateli – účastníky ustavující schůze.

Návrh – modelový příklad zápisu ustavující schůze tvoří Přílohu č. 12/2 tohoto manuálu.

Návrh – modelový příklad usnesení z jednání ustavující schůze tvoří Přílohu č. 12/3.

II.

Evidence odborové organizace u rejstříkového soudu – přidělení IČ (identifikačního čísla):

Sdružování v odborových organizacích je založeno na tzv. evidenčním principu, který je projevem nezávislosti vzniku odborů na státu - ke vzniku odborové organizace není třeba povolení ze strany orgánů státu, vznik odborové organizace se pouze oznamuje.

Založení odborové organizace (viz výše odst. I.) jsou zakladatelé povinni oznámit příslušnému krajskému soudu (dle sídla odborové organizace), který vede spolkový rejstřík.

Oznámení o založení odborové organizace příslušnému rejstříkovému soudu se provádí prostřednictvím tzv. inteligentního formuláře, který je k dispozici na www.justice.cz.

Modelový příklad vyplněného formuláře „Návrh na zápis zapsaných údajů do spolkového rejstříku“ je Přílohou č.12/4 tohoto manuálu. Údaje uvedené ve formuláři jsou fiktivní a nevztahují se k žádné existující odborové organizaci.

Vyplněný formulář návrhu na zápis opatřený ověřeným podpisem (předsedy, nebo jiného funkcionáře oprávněného jednat za odborovou organizaci) musí být doplněn následujícími přílohami:

- stanovami odborové organizace
- zápisem z ustavující schůze a usnesením dokládajícím založení odborové organizace a volbu jejích orgánů (výboru odborové organizace, předsedy, místopředsedy, revizní komise nebo revizora účtů)
- čestným prohlášením členů orgánů odborové organizace, že splňují podmínky podle § 152 odst. 2 a § 153 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a souhlasí s ustavením do funkce v orgánu odborové organizace. Čestné prohlášení musí být opatřeno ověřeným podpisem. Údaje o členech orgánů odborové organizace jsou ve veřejném rejstříku skryta (veřejnosti znepřístupněna) a zpřístupněna jsou pouze na základě žádosti odborové organizace.

Návrh – modelový příklad čestného prohlášení tvoří Přílohu č. 12/5.

Odborová organizace jako právnická osoba vzniká dnem následujícím po doručení oznámení o vzniku odborové organizace rejstříkovému soudu.

Rejstříkový soud provede zápis odborové organizace do spolkového rejstříku (obvykle) do 5 pracovních dnů a usnesení o zápisu včetně přiděleného identifikačního čísla (IČ) zašle v listinné podobě odborové organizaci.

III.

Působení odborové organizace u zaměstnavatele:

Působení odborové organizace u zaměstnavatele upravuje zákon č. 262/2016 Sb., zákoník práce v § 286 odst. 3 a 4:

§ 286 odst. 3

„Odborová organizace působí u zaměstnavatele a má právo jednat, jen jestliže je k tomu oprávněna podle stanov a alespoň 3 její členové jsou u zaměstnavatele v pracovním poměru; kolektivně vyjednávat a uzavírat kolektivní smlouvy může za těchto podmínek jen odborová organizace nebo její pobočná organizace, jestliže ji k tomu opravňují stanovy odborové organizace.“

§ 286 odst. 4

„Oprávnění odborové organizace u zaměstnavatele vznikají dnem následujícím po dni, kdy zaměstnavateli oznámila, že splňuje podmínky podle odstavce 3; přestane-li odborová organizace tyto podmínky splňovat, je povinna to zaměstnavateli bez zbytečného odkladu oznámit.“

K oprávnění působit u zaměstnavatele musí odborová organizace splnit následující podmínky:

- alespoň 3 členové odborové organizace musí být zaměstnanci daného zaměstnavatele (musí u něj být v pracovním poměru)
- musí být k působení u zaměstnavatele oprávněna podle svých stanov
- musí zaměstnavateli písemně oznámit, že u něj působí
- toto oznámení musí obsahovat: název, sídlo a IČ odborové organizace, název statutárního orgánu, údaj o tom, kdo je oprávněn za odborovou organizaci se zaměstnavatelem jednat a prohlášení o tom, že splňuje podmínky podle § 286 odst. 4 zákoníku práce.

Návrh – modelový příklad oznámení o působení odborové organizace u zaměstnavatele viz Příloha č. 12/6.

Odborová organizace není povinna ani oprávněna sdělovat (či oznamovat) zaměstnavateli jména svých členů. Členství v odborové organizaci spadá do zvláštní kategorie osobních údajů - je citlivým osobním údajem podle GDPR („požívá“ ochrany ze zákona viz: zákon č. 101/2000 Sb., zákon o ochraně osobních údajů..., Nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/679 o ochraně osobních údajů – GDPR).

Odborová organizace začne působit u zaměstnavatele dnem následujícím po dni, kdy zaměstnavateli doručila výše uvedené oznámení.

K tomuto dni vzniká zaměstnavateli povinnost informační a projednací podle §§ 279, 280 a 287 zákoníku práce. Odborové organizaci vzniká právo na spolurozhodování, kontrolu a kolektivní vyjednávání.

Seznam příloh:

Příloha č. 12/1: Návrh – modelový příklad stanov odborové organizace

Příloha č. 12/2: Návrh – modelový příklad zápisu ustavující schůze odborové organizace

Příloha č. 12/3: Návrh – modelový příklad usnesení z jednání ustavující schůze odborové organizace

Příloha č. 12/4: Modelový příklad vyplněného formuláře „Návrh na zápis zapsaných údajů do spolkového rejstříku“ (údaje uvedené ve formuláři jsou fiktivní a nevztahují se k žádné existující odborové organizaci)

Příloha č. 12/5: Návrh – modelový příklad čestného prohlášení člena orgánu odborové organizace

Příloha č. 12/6: Návrh – modelový příklad oznámení o působení odborové organizace u zaměstnavatele